Цана асобнага нумару 20 грошаў.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

НАША ПРАЎДА

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодна, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр.	Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 22 — Вільня, Субота 18-га чэрвеня 1927 г. — Год I

БЕЛАРУСЫ МЕСТА ВІЛЬНІ! ГАЛАСУИЦЕ ЗА СЬПІСАК № 15!

Трагедыя моладзі.

Кожын год цэлая грамадка беларускіх хлапцоў і дзяўчат канчае беларускія сярэднія школы і ўваходзіць як-быццам у самастойнае жыцьцё. Кожын год некалькі дзесяткоў беларускіх матурыстаў, пакінуўшы сьцены гімназіяў, стукаецца ў дзьверы вышэйшае школы, каб далей здабываць навуку, каб—скончшыўшы яе—заняць месца сярод беларускага грамадзянства і здабытую веду і сілы аддаць свайму многапакутнаму, вякамі забітаму працоўнаму народу. І кожын год на тым шляху, аб якім лятуцелі ў працягу гадоў навукі ў гімназіі, гэтыя нарастаючыя інтэлігентныя сілы нашыя сустракаюцца з неперaходнай перашкодай:

— Тут, у родным краю, дзьверы вышэйшае школы для іх зачынены...

Так першы крок у самастойным жыцьці нясе ім мо' і першае паважнае расчараваньне. Пяць гадоў беларускае грамадзянства дабіваецца ўсімі спосабамі расчыненьня для нашае моладзі храму вышэйшае навукі ў межах Польскае дзяржавы; пяць гадоў лепшыя прадстаўнікі польскага народу голасна пратэстуюць проці цяжкое крыўды, якая робіцца нашай моладзі. Але ўсё дарэмна: тыя, хто мае ўладу вырашаць гэту балючую справу, адказываюць мёртвай мовай міністэрскіх цыркуляраў і, пазываючыся на адсутнасьць у беларускіх гімназіях „правоў публічнасьці", самі-ж іх гэных правоў і надалей пазбаўляюць!

Дзе-ж прычына гэтага? Чаму найгорш пастаўленая польская гімназія мае прывілеі, якіх ня мае зусім добра пастаўленая беларуская? І чаму могуць мець гэныя „правы публічнасьці" такія-ж гімназіі жыдоўскія, расейскія, ці літоўскія—апрача беларускіх?

Адказ знайсьці ня трудна. Тут выяўляецца лішні раз тая агульная польская палітыка, якая ня губляе йшчэ надзеі на магчымасьць *спыніць* натуральны і ўжо абсалютна неперамножны, нястрыманы *рост беларускае нацыянальнае сьвядомасьці.* Па польскіх міністэрствах усё яшчэ трымаецца вера ў тое, што даволі прапускаць усю беларускую моладзь праз польскія гімназіі, і яна цалком прыме польскую культуру і польскую нацыянальнасьць. І ў гэтым—увесь адказ на нашае мо' найбольш балючае пытаньне,—на пытаньне, якое такім цяжарам ляжыць на маладых беларускіх сэрцах.

Але дарэмныя спадзяваньні! Дарэмныя, бо, паміма магутнага росту нацыянальнага пачуцьця, сярод нашай моладзі ўсё больш і больш паглыбляецца і другое пачуцьцё, якое ня дасьць адарваць яе ад „роднага карэньня". Гэта—пачуцьцё абавязку бараніць ня толькі права нашага народу на вольнае разьвіцьцё роднае культуры і ўсіх нацыянальных асаблівасьцяў, але і права вялізарнае большасьці гэтага народу — яго працоўных масаў вёскі і места—*на людзкае жыцьцё і волю.* Наша моладзь — гэта-ж усё дзеці сялян і работнікаў, якія пазналі ўвесь цяжар сацыяльнае несправядлівасьці, на якой пабудаваны сучасны грамадзкі лад. Ідэалам нашае моладзі зьяўляецца не адно толькі разьвіваньне і ўзбагачаньне роднае мовы і культуры, але і праца над падняцьцем жыцьцёвага роўня нашых працоўных масаў, над вызваленьнем гэтых масаў з путаў *сацыяльнае няволі.* І вось гэтае імкненьне настолькі ўзрасло і акрэпла, што адарваць нашу моладзь ад народных нізоў, з якіх яна вышла, шляхам прышчапленьня ей чужое мовы й вонкавых адзнакаў чужое нацыянальнасьці — *немагчыма.* А раз так, дык і нацыянальнае сьвядомасьці ў нашых падрастаючых пакаленьнях ніякія зьдзекі, ніякія крыўды забіць ня здолеюць. І калі моладзь наша, пакідаючы сьцены роднае гімназіі, перажывае першае сваё цяжкое жыцьцёвае расчараваньне, дарэмна стукаючыся ў дзьверы польскага ўнівэрсытэту,—дык толькі найслабейшыя, найменш жыцьцяздольныя адзінкі апускаюць рукі і здаюцца на ласку „паноў палажэньня". Вялізарная большасьць, усе тыя, хто здольны да жыцьця і змаганьня за сьвятыя ідэалы Чалавека,—усе яны толькі гартуюцца і крапчэюць духам, набіраючы нязломнага пераканаваньня, што толькі змаганьне вядзе да перамогі.

Сяньня, калі моладзь наша, як і што-году, пакідае школьныя лавы, мы радзім „паном палажэньня" паважна задумацца над тым, што робіцца ў выніку іх недальназоркае палітыкі. А моладзь нашу заклікаем—ня гледзячы на ўсе перашкоды — ісьці да канца па абраным шляху і стануць у рады актыўных працаўнікоў на карысьць свайго народу.

З розных месц нашага Краю, дзе адбыліся выбары ў гмінныя рады, даходзяць дужа памысныя весткі. Блізу ўсюды **перамагае сьвядомае беларускае сялянства**, выкідаючы за борт свайго грамадзкага жыцьця варожыя нашаму працоўнаму народу элемэнты.

Каб мець поўны абраз вынікаў выбараў, мы зварачаемся гэтым да ўсіх нашых чытачоў і прыяцеляў з просьбай **безадкладна паведамляць аб выбарнай акцыі ў кожнай гміне.** Шліце ў Рэдакцыю „Нашае праўды" падробныя інфармацыі:
1) колькі было кандыдацкіх сьпіскаў і якія;
2) колькі выбрана радных у вашай гміне;
3) колькі ў гэтым ліку сьвядомых беларусаў;
4) колькі другіх нацыянальнасьцяў і станаў;
5) як прайшлі выбары (ці былі надужыцьці).

Хто чытае нашу газэту і не прысылае падпіскі, той ня спрые разьвіцьцю роднай беларускай прэсы.

БРАТЫ! Прысылайце падпісную плату, а хто задоўжыўся, выраўняйце свой доўг.

15

Кандыдацкі сьпісак Аб'яднанага Камітэту м. Вільні на выбары у мястовы самаўрад:

1. Заштовт Аляксандар—інжэнер
2. Дзідзюль Аляксандар—шавец
3. Лапушыньскі Канст.—урадовец
4. **Крук Кузьма—каапэратар**
5. Заштовт-Сукеньніцка Галіна — доктар права
6. Хмель Янкель Нафталь—вучыц.
7. Буйко Уладыслаў—разьбяр
8. Дэляцкі Ошэр—прыкашчык
9. Поборць Вінцэнты—шавец
10. Родкевіч Валент.—шчэтавод
11. Гурвіч Хаім—разьнік
12. **Кепель Мітрафан—тэхнік**
13. Краеўскі Андрэй—загатоўшчык
14. Сенкевіч Язэп—сталяр
15. Айзэнбэрг Хаім—вучыцель
16. Шэміс Антон—загатоўшчык
17. Залеўскі Франц.—шавец
18. Дулька Фэлікс—загатоўшчык
19. **Сіняўскі Мікалай—вучыцель**
20. Сьвіла Эдварды—работнік
21. Булько-Бжэзіньскі Юл.—сталяр
22. Левінсон Хая-Ліба—гаспадыня ў бальніцы
23. **Янулевіч Людвік—гутнік**
24. Герасімчук Арцём—работнік
25. Будрык Вацлаў—сталяр
26. Крым Станіслаў—шавец
27. **Рэшатаў Уладыслаў—наборшчык**
28. Брэйво Вінцэнт—сьлёсар
29. **Тарасаў Аляксандр—цесьля**
30. Семашка Уладыслаў—гравёр.

Кандыдаты Беларускага Выбарнага Камітэту адзначаны грубымі літэрамі (№№ 4, 12, 19, 23, 27, 29).

Выбарнае машэнства „Сял. Нівы".

Ня першае яно, і пэўне-ж, не апошняе! А машэнства гэнае — вось у чым.

Як ведама, скандальна скампрамітараныя паны Ярэміч, Більдзюкевіч і кумпанія зрабілі выбарны хаўрус з расейцамі, стварыўшы так-званы „Беларуска-расейскі" выбарны камітэт. На сьпіску гэтага камітэту, які ня мае надзеі правясьці навет аднаго кандыдата, Ярэміч, як беларус, стаіць на трэцім месцы і гэтак **ні ў якім выпадку прайсьці ў мястовую раду ня можа.** Затое-ж на першых двух мясцох стаяць расейцы: сэнатар Багдановіч (які прайшоў у сэнат па беларускаму сьпіску, як кандыдат праваслаўнага духавенства), ды грам. Емельянов. Вось-жа, каб на гэных расейскіх кандыдатаў прыцягнуць беларускія галасы, да сьпіску № 1 прычэплены дзеля прынады назоў „Беларуска-расейскі", хоць беларусы стаяць там на **безнадзейных мясцох!**

Але гэтага спэцыялістам ад палітычнага шахраваньня—мала. Яны разумеюць, што **ніводзін беларускі работнік, ніводзін сьвядомы інтэлігент не падасьць свайго голасу за „адзінку", бо прадстаўнікі працоўных беларусаў пастаўлены на сьпіску Работніцкага Аб'яднанага Камітэту № 15.** Гэта — грамадзяне Крук, Кэпель, Сіняўскі і рад інш. Дык вось, каб ашукаць выбаршчыкаў — беларусаў, „Сял. Ніва" ў № 47 пусьціла **заведама брахлівую вестку,** быццам на сьпіску № 15 няма беларускіх кандыдатаў, ды што „Наша Праўда" „ўступіла сваё месца палякам" і „адказалася ад свайго прадстаўніка — беларуса ў мястовай радзе, перадаючы абарону беларусаў-работнікаў палякам з П.П.С.".

І ўся гэтая ілжа пішацца **ўжо пасьля** падачы і зацьверджаньня **ўладамі** сьпіску № 15, дзе грам. **Крук, ведамы беларускі каапэратыўны дзеяч, кандыдат Бел. Выб. Камітэту, мае зусім забясьпечанае месца.**

Вось якім ашуканскім спосабам „Сялянская Ніва" стараецца абаламуціць беларускіх выбаршчыкаў і аддаць галасы нашых работнікаў — за расейцаў!

Дык, выбаршчыкі-беларусы, **ганіце вон ад сябе ашуканцаў, якія суляць вам расейскі сьпісак № 1** пад відам „беларуска-расейскага". Ня верце тым, хто да сваей бруднай мэты **ідзе шляхам ілжы і ашуканства!**

Ганьба махлярам!

Падавайце галасы дружна за сьпісак № 15

Завастрэньне польска-радавых адносінаў.

Другая нота Радаў да Польшчы.

11 чэрвеня радавы ўрад аддаў польскаму паслу ў Маскве другую ноту—у тэйжа справе забойства Войкова. Нота, пры ўсей яе лагоднай форме, мае характар „ультыматуму"...

Спачатку радавы ўрад выражае сваё здаваленьне з прычыны сцьверджанага польскай нотай абурэньня і асуджэньня польскім урадам і ўсім польскім грамадзянствам акту забойства. Падчырківаючы сваё здаваленьне такжа і прапазіцыяй Польшчы даць адшкадаваньне сям'і забітага, радавы ўрад заяўляе, што забясьпечаньне сям'і Войкова ён, аднак, лічыць абавязкам Радавай Дзяржавы.

Радавы ўрад ня можа аднак-жа згадзіцца з тлумачэньнем забойства, як „індывідуальнага акту" шаленца — Кавэрды, лічыць забойства „адкай з праяваў сыстэматычнай і пляновай барацьбы цёмных сілаў сусьветнай рэакцыі і ворагаў міру з СССР". Пляновая барацьба англійскага ўраду проці СССР, а асабліва яе апошні акт — разрыў стасункаў з Радамі, „распуталі гэтыя цёмныя сілы, а перадусім — контр-рэвалюцыйныя і тэрорыстычныя арганізацыі расейскіх эмігрантаў", якія, карыстаючыся новаствораным міжнародавым палажэньнем, „пастанавілі дапамагчы ваяўнічаму імпэрыялізму (дадай: англійскаму!) да справакаваньня ваеннага канфлікту між СССР і іншымі дзяржавамі". У гэтай нова-ўзьняўшайся крывавай бойні гэтыя сілы маюць надзею адбудаваць былы царскі расейскі імпэрыялізм, а ў ім — свае прывілеі, утрачаныя ў рэзультаце рэвалюцыі.

Дзеля таго злачынства 7-га чэрвеня мае значна шырэйшае значэньне, чым разумее яго польская нота, — бо яно **„пагражае перадусім тым нармальным мірным адносінам між абедзьвюма дзяржавамі"**, дзеля ўнармаваньня якіх, як сьцьвярджае сам польскі ўрад, так многа і пасьпешна напрацаваў забіты пасол. А гэтыя мірныя адносіны радавы ўрад лічыць „вельмі важным чыньнікам агульнага міру, асабліва ў напружаным міжнародавым палажэньні, каторае стварылася супраць волі СССР, які ўсьцяж дае бясспрэчныя довады свайго міралюбія".

Тым больш шкадуе радавы ўрад, што польскі ўрад не зварачаў дагэтуль належнай увагі на тую перашкоду для разьвіцьця нармальных адносінаў між абыдвума краямі, якую ствараюць талераваныя ўладай рознага роду тэрорыстычныя арганізацыі, што дзеюць проці СССР на тэрыторыі Польшчы. „Радавы ўрад ня можа згадзіцца з Вашай заявай, пане міністар, што польскі ўрад заўсёды недапускаў на польскай тэрыторыі ніякае пляновае акцыі, скіраванае проці СССР". Нота кажа, што радавы ўрад мае „абшырны матэрыял, які ілюструе тую талеранцыю, а ў паасобных выпадках — навет і яўную помач, якія аказывае польская ўлада арганізацыям і асобам, што вядуць пляновую ці неплановую актыўную барацьбу проці СССР — шляхам арганізаваньня тэрору ці бандыцкіх нападаў на тэрыторыі СССР"... Нота абяцуе прадставіць польскаму ўраду ў бліжэйшым часе пэўныя матэрыялы ў гэтай справе.

Далей нота кажа, што, хаця польскі ўрад у сваей ноце падчыркнуў няпольскую нацыянальнасьць забойцы Войкова, аднакжа, як высьветлілася, Кавэрда—польскі грамадзянін, сын ведамага контр-рэвалюцыйнага дзеяча ў СССР. — „Прызнаньне польскага абывацельства такім элемэнтам, бяз сумліву аблягчаючы ім дзеяльнасьць проці СССР, ацягчае гэтым дадаткова адказнасьць поль-

скага ўраду за іх дзеяльнасьць. Нажаль, выпадак гэткі—не адзінокі".

З другіх гэткіх выпадкаў нота паказуе на Булак-Балаховіча, які—паводле ўмовы ў 1921 г.—мусіў быць высланы з Польшчы не пазьней, як у працягу месяца, але, замест таго, польскі ўрад ня толькі даў яму правы грамадзянства, але некалькі разоў навет яго прымалі афіцыяльныя асобы...

Што датычыць паліцэйскай аховы асобы Войкова, ад якой ён адмовіўся сам, дык—з увагі на існаваньне ў Польшчы арганізацыяў, якія вядуць актыўную барацьбу проці ССРР і яго прадстаўнікоў,—гэткая ахова не дасягала-б мэты. Польскі ўрад павінен быў скіраваць сваю ўвагу на спыненьне дзеяльнасьці гэтых арганізацыяў. Бо ж „польскаму ўраду даўно было ведама, што варожыя да ССРР арганізацыі рыхтавалі замах на прадстаўніка Радаў у Варшаве". — Сам польскі ўрад афіцыяльна сьцьвярдзіў гэта ў заяве дырэктара дэпартаманту Лукасевіча з 2.XI—1924 г.—на другі дзень пасьля прыезду ў Варшаву Войкова... Тады радавы ўрад у цэлым радзе мэмарыялаў заявіў, што запраўдная бясьпечнасьць радавага прадстаўніка ў Польшчы і наагул магчымасьць спакойнай працы пасольства ў Варшаве могуць быць загарантаваны толькі тады, калі польскі ўрад, выконваючы п. 5 Рыжскага Трактату, забароніць далейшую бытнасьць у Польшчы ўсім арганізацыям і асобам, дзеяльнасьць якіх скіравана проці ССРР і яго прадстаўнікоў. „Нажаль, польскі ўрад не зрабіў адпаведных загадаў, дзеля чаго і стваралася палажэньне, якое давяло да нячуванага праступленьня — забойства радавага пасла ў Польшчы".

Далей нота, сьцьвярджаючы „глыбокае абурэньне ў ССРР, „спадзяецца ад польскага ўраду безадкладнага спаўненьня гэткіх элемэнтарных (простых і зразумелых) дамаганьняў ССРР:

1) усебаковага расьследаваньня справы, выяўленьня ўсіх вінаватых, выкрыцьця ўсіх ніцяў праступленьня, ды хуткага і суровага пакараньня вінаватых, а перадусім — беспасрэдняга фізычнага забойцы;

2) дапушчэньня — згодна з адбытымі ўжо перагаворамі — прадстаўніка радавага ўраду да ўчасьця ў сьледзтве;

3) энэргічнай ліквідацыі на тэрыторыі Польшчы дзеяльнасьці ўсіх тэрорыстычных і бандыцкіх арганізацыяў і асобаў, якія скіраваны проці ССРР, і выдаленьня з Польшчы гэткіх асобаў.

„Пры гэтым, радавы ўрад будзе чакаць ад польскага ўраду адпаведнага безадкладнага паведамленьня"...

У канцы нота заўляе, што — у сучасных варунках — пасьледзтвы трагічнага здарэньня ў Варшаве могуць быць зьліквідаваны ня шляхам фармальных заяваў, але толькі фактычным зьліквідаваньнем белабандыцкіх тэрорыстычных арганізацыяў. „Выходзячы з гэткага палажэньня, радавы ўрад змушаны націскаць на выпаўненьне вышэй прыведзеных элемэнтарных дамаганьняў".

Ня гледзячы на рашучы, амаль не „ўльтыматыўны" зьмест, нота зрэдагавана ў вельмі карэктным тоне.

„Трэцяя нота Радаў".

Нямецкае агенцтва даведалася з Рыгі, быццам радавы ўрад мае выслаць Польшчы трэцюю ноту, у якой будзе дамагацца ад польскага ўраду бязумоўнага і поўнага выпаўненьня трэбаваньняў другой ноты... Быццам Палітычнае Бюро адобрыла тэкст нотаў Літвінава, даручыўшы яму катэгарычна трэбаваць высылкі з Польшчы расейскіх эмігрантаў; у праціўным разе радавы ўрад мае адказаць рэпрэсіямі.

Новая прамова Ворошылова.

Нямецкае агенцтва „Ост-Экспрэс" даносіць з Масквы, быццам ваенны камісар Ворошылов сказаў у маскоўскім камуністычным клюбе прамову, у якой заявіў, што радавы ўрад зусім адкрыта вінаваціць Англію ў арганізацыі замаху на пасла Войкова, а таксама—у цэлым радзе контр-рэвалюцыйных, тэрорыстычных і сабатажных актаў на тэрыторыі ССРР. Радавы ўрад апублікаваў далёка ня ўсе дакумэнты аб дзеяльнасьці англійскіх агентаў. Далей Ворошылов заявіў, што ня трэба залішне аптымістычна думаць, быццам небясьпека вайны можа быць зьліквідавана.—Наадварот: **вайна будзе навінена ССРР**, бо-ж варожыя настроі заграніцай проці радавага ўраду растуць. Урад ССРР добра здаваў сабе справу з гэтага і раней, але ў апошнія часы пробаваў унікаць небясьпекі,—каб мець час сабрацца з сіламі.

Да забойства рад. пасла.

Суд над Кавэрдай.

Справа Кавэрды разгледжана 15-га чэрвеня ў даразным суду.

Кавэрду вінавацілі па арт. 453 ў абдуманым загадзя забойстве.

Старшынёй суда быў Гуміньскі, абвіняў пракурор варш. апэляц. суда Рудніцкі. Баранілі 3 варшаўскія адвакаты і адзін з Вільні (Андрэев).

Былі выкліка്ы 22 сьведкі, паміж імі—б. радавы прадстаўнік у Лёндане Розэнгольц, урадавец пасольства Грыгаровіч, бацькі Кавэрды, „доктар" Павлюкевіч і рад расейскіх дзеячоў з Вільні.

Падсудны заявіў, што забіў Вайкова не як прадстаўніка ССРР, а як прадстаўніка Камінтэрну. Як матыў забойства, падаў сваю ненавісьць да бальшавікоў і імкненьне змагацца з камунізмам, „бо другія нічога ня робяць" у гэтым кірунку..

Выслухаўшы прамовы пракурора і 4-х абаронцаў, суд вынес прыгавор, якім Барыс Кавэрда засуджаны на дажывотнюю катаргу. Аднак, суд пастанавіў адначасна зьвярнуцца да п. Прэзыдэнта з просьбай замяніць кару на меншую — да 15 гадоў звычайнага вастрогу.

Антыпольскія разрухі ў Кіеве.

Тэлеграмы „Усход. Агенцтва" з Кіева даносяць, што ў сувязі з дэманстрацыямі проці забойства Войкова таўпа моладзі—пад уплывам агітацыі — кінулася на польскія крамы і разграміла некалькі з іх.

Пратэст францускіх камуністаў.

Як падае „Руспрэса", францускія камуністы пастанавілі арганізаваць рад дэманстрацыяў пратэсту ў розных местах Эўропы з прычыны забойства Войкова. Камуністы запрасілі да ўчасьця Лігу Абароны Правоў Чалавека і Грамадзяніна.

Радавае пасольства зьвярнулася быццам да цэлага раду прадстаўнікоў францускай лявіцы з просьбай прыняць учасьце ў маніфэстацыях.

Дэманстрацыя амэрыканскіх камуністаў.

Амэрыканскія камуністы зрабілі ў Нью-Іорку дэманстрацыю проці англійскага консульства. Паліцыя разагнала дэманстрантаў, адабраўшы сьцягі і плакаты — з рэзкімі надпісамі проці англійскага імпэрыялізму.

Рада Лігі Народаў.

Сэсія Рады Лігі Народаў.

13 чэрвеня ў 11 гадз. раніцы адчынілася летняя сэсія Рады Лігі Народаў. Старшынствуе Чэмбэрлен. Першай разглядалася справа Вольн. Места Гданска, які дамагаецца скасаваньня абмяжаваньняў у вырабе на яго тэрыторыі аэрапляяаў. Ня гледзячы на падтрыманьне Высок. Камісара ван-Гамэля, справа адложана на восень.

Прапазыцыя Чэмбэрлена, каб замест 4 сэсіяў Рады рабіць толькі 3 ў год,—так сама адложана на восень.

Канфэрэнцыя Брыяна з Штрэзэманам.

У той-жа дзень—ад паловы 5 да паловы 7—дзьве гадзіны канфэраваў Брыян з Штрэзэманам. Пасьля гэтай канфэрэнцыі Штрэзэман паехаў на канфэрэнцыю з Чэмбэрленам, з якім гутарыў паўтары гадзіны. Нямецкая дэлегацыя кажа, быццам гутарка Брыяна з Штрэзэманам мела вельмі прыязны характар, хаця да аканчальнага паразуменьня не дайшло. Канфэрэвалі ў справах: агульнага палажэньня ў Эўропе (чытай: канфлікту ССРР з Англіяй) і зьмяншэньня акупацыі.

Якія справы стаяць на павестцы Рады.

На павестцы дня рады, апрача сэкрэтных нарадаў міністраў вялікіх дзяржаваў, якія фактычна будуць паміма Лігі вырашаць усе найважнейшыя справы, мае быць пастаўлены рад спрэчак між Гданскам і Польшчай. Асаблівую вагу мае паўторны пратэст Гданскага Сэнату проці права Польшчы пераховаць у Гданскім порце (на так. зв. Вэстэраляттэ) выбуховыя матэрыялы. Як і пасьля выбуху ў Варшаўскай Цытадэлі, так і цяпер — пасьля кракаўскага выбуху — Гданск падняў пратэст проці дазволу Польшчы хаваць гэтыя матэрыялы блізка порту і места, пазываючыся на небясьпеку ад няўменьня польскіх уладаў абхадзіцца з новымі гатункамі пораху.

Стаіць і ўнесеная нямецкім урадам скарга аўтаномнага клайпэдзкага Сойму на літоўскі ўрад—за нарушэньне Клайпэдзкага Аўтаномнага Статуту. Унесена немцамі-ж, здаецца, і скарга на ўціск польскай уладай нямецкага школьніцтва ў В. Сілезіі.

Апрача таго, мае разглядацца яшчэ каля 30 розных спраў. Але-ж пэўна найважнейшымі будуць гутаркі дыпляматаў па-за Радай.

Жэнэўскія нарады „лёкарнскіх дзяржаваў" у справе ССРР.

„Усх. Аген." даносіць, быццам 14/VI ў Чэмбэрлена адбылася доўгая нарада міністраў замежных спраў, Францыі, Нямеччыны, Італіі, Японіі і Бэльгіі, сяброў Рады,—у справе адносінаў да ССРР. На другі дзень нарада мела прадоўжыцца. На нарадзе быццам разважалася і справа канфлікту між Югаславіяй і Італіяй.

Цікаўна, што польскага міністра Залескага на нарадзе ня было.

Кітайскія падзеі.

Наступленьне на Пэкін.

Канцэнтрычным маршам — з 3 бакоў— ідуць на Пэкін паўдзённыя арміі: Чанг-Кай-Шэка, ген. Фэнга і губэрнатара прав. Шан-Сі ген. Іона.

Чанг-Кай-Шэк здабыў—пасьля 5 гадзіннага бою—яшчэ вялікае места Ханг-Шванг.

Наступленьне паўдзённых арміяў наагул разьвіваецца вельмі шпаркім тэмпам. Чанг-Кай-Шэк заняў места Хай-Ту і правінцыю Кіанг-Тсу, ды пасоўваецца ўсьцяж уперад уздоўж Вялікага Каналу. Трэба спадзявацца, што ў хуткім часе ўсе месты над Каналам будуць заняты паўдзённай арміяй.

Чанг-Тсо-Лін усё адступае ў кірунку Мукдэну,—пад ахову японцаў...

„Паразуменьне трох вялікіх дзяржаваў Далёкага Усходу".

Японскі міністар замежных спраў зрабіў афіцыяльную заяву радаваму прадстаўніку ў Токіо—аб тым, што „Японія і на далей будзе трымацца палітыкі неўмяшацельства ў кітайскія справы; яна спадзяецца, што публічная апінія ССРР не сумляваецца ў тым, што Японія не зашчымляе ніякай ваеннай авантуры ў Кітаі".

На гэтую заяву афіцыяльна адказваюць „Известия". — „Публічная апінія ССРР зьдзіўлена перадусім пасылкай японскіх войск у Кітай, дый якраз у той мамэнт, калі кітайскія нацыянальныя арміі пабедна йдуць у сталіцу Кітаю"... Дык—ясна ж, што Японія мае аружна дапамгчы Чанг-Тсо-Ліну, або сама акупаваць на даўжэйшы час частку кітайскай тэрыторыі. „Публічная апінія ССРР перакананa, што адзіная правільная палітыка дзяржаваў у Кітаі—гэта памагаць кітайцам вырашыць свае кітайскія справы ды споры самім, як яны хочуць, але зусім ня ставіць чужаземныя гарматы ў-ва ўсіх важных стратэгічных пунктах краю. **Мір у Кітаі можа быць загарантаваны толькі шляхам мірнага паразуменьня трох вялікіх дзяржаваў Далёкай Азіі: ССРР, Японіі і Кітаю — і ўзгодненьня іх узаемных інтарэсаў на шырокай падставе**".

Амэрыка памагае Англіі ў Кітаі.

Англійскія крыніцы паведамляюць, быццам урад Злучаных Штатаў—пасьля перагавораў з англійскім урадам — пастанавіў **больш актыўна ўмяшацца ў кітайскія справы**. У Цяньдзінскі раён высланы яшчэ 1.500 жаўнераў. Гэткім чынам Амэрыка будзе мець там каля 8.000 войска.

Наагул у Цянь-дзінскім раёне ўсяго чужаземных войскаў ужо—каля 20.000

Думаюць (англійцы?!), быццам—у выніку паразуменьня між Англіяй, Амэрыкай і Японіяй Кітай будзе падзелены на 3 „паясы ўплываў": у Ханькаўскім раёне „ўмацуецца" Англія, у Цянь-дзінскім — Амэрыка, у Манджурыі — Японія. Але, пакуль-што, гэта — толькі „пабожныя пажаданьні" англійцаў, якіх ізноў — можа крыху далікатней, але ўсьцяж—выціскаюць з Кітаю.

Характэрна, што Чанг-Кай-Шэк выпусьціў шмат праклямацыяў (адозваў), якія заклікаюць насяленьне асабліва прыхільна адносіцца да амэрыканцаў. Дык зусім ужо некарысна Амэрыцы лучыцца з ненавіснымі ў Кітаі англійцамі.

Сэнсацыйная вестка.

Тэлеграмы падалі сэнсацыйную вестку, быццам Англія і Японія (?), бачучы перамогу Чанг-Кай-Шэка, зьмянілі орыентацыю ды пачалі памагаць яму, кінуўшы Чанг-Тсо-Ліна...

Вестка яшчэ не пацьверджана. Ведама толькі, што Японскі ўрад выклікаў у Токіо ўсіх сваіх консулаў у Манджурыі і Шанхаі, каб зрабілі справаздачу аб палажэньні абодвух Чангаў.—У залежнасьці ад гэтых справаздачаў будзе аканчальна вызначана палітыка Японіі ў Кітаі.

У „нашай паўдзённай саюзьніцы".

Мы пісалі, з якім трудом удалося ўрэшце скінуць румынскага прэм'ера — ген. Авэрэску. Цяпер, пасьля таго, як яго адсунулі ад улады, выкрылася вельмі пікантная гісторыя яго ўрадаваньня ў апошнія часы.

Выкрылася, што ён рабіў яўна і тайна ўсе высілкі дзеля таго, каб захапіць **дыктатуру ў Румыніі—шляхам ваеннага перавароту**. Навет пасьля свайго абяцаньня каралю падацца ў адстаўку, ген. Авэрэску тайнымі загадамі выклікаў у сталіцу „верныя сабе" войскі—дзеля перавароту... А вось, цяпер, калі пачалі правяраць касу, пакіненую п. прэм'ерам, дык выкрыліся і тыя—вельмі танныя для прэм'ера, але неяк больш каштоўныя для скарбу, — спосабы, якімі няўдалы дыктатар здабываў сабе папулярнасьць сярод вышэйшых саноўнікаў дзяржавы...

Толькі што газэта „Унівэрсуль", орган новага міністра справядлівасьці Попэску, апублікавала афіцыяльную справаздачу з рэвізіі, зробленай новым урадам пасьля адстаўкі спрытнага, але не да канца, генерал-прэм'ера.—Аказалася, што прэм'ер растраціў на гэтую „агітацыю", ці папросту подкуп сабе прыхільнікаў, цэлыя мільёны...

Зацьменьні сонца і месяца.

„...У прыродазнаўчых навуках зьмяшчаецца натуральнае процідзеяньне ўсякім імкненьням рэакцыі, сыстэмам і плянам цемры".
А. Дыстэрвэг.

У старадаўнія часы глыбокае мінуўшчыны, калі нябесныя целы лічыліся багамі, людзі надта пільна й ўважліва сачылі за небам. Першымі, хто зьвярнулі на сябе ўвагу яшчэ дзікага чалавека, былі, зразумела — сонца й месяц. Гэта добрыя багі, бо-ж яны даюць сьвятло і цяплыню -- гэту жыватворную сілу, неабходную ўсяму жывому. Яны-ж адначасна зьяўляюцца й найлепшым мернікам часу (хранометрам) і адзіным, можна сказаць, компасам пры бязупынных падарожах першабытнага чалавека па невядомых шляхох неаб'ятае прасторы зямлі.

Ня дзіва дзеля гэтага, што зацьменьні гэтых сьвяцілаў заўсёды выклікалі жудасны страх у народзе: бо то-ж нейкая нячыстая сіла закрывала гэтых добрых багоў ад людзей, імкнучыся праглынуць іх. Каб ратаваць сваіх дабрачынцаў, трэба было прагнаць гэту нячыстую сілу, перамагчы яе, што магчыма было толькі пры помачы нявычайнага крыку, гвалту, заклінаньняў—малітваў. Адсюль вось бярэ пачатак зацікаўленьне рухамі нясесных сьвяцілаў наагул, а сонца і месяца ў асаблівасьці. Трэба было ведаць хоць прыблізна момант будучае катастрофы, каб прыгатавацца да адпаведнае атакі — цэрэмоніяў.

І мы бачым, што бязупынным назіраньнем неба, чалавек ня толькі пазнаў дакладна рух сонца й месяца, але й зразумеў прычыну тых зьявішчаў, якія так уперад пужалі яго. На жаль толькі тыя, хто цалком аддаўшыся навуцы маглі адкрыць тайну прыроды, доўга не хацелі падзяліцца сваею ведаю з шырокімі народнымі масамі, а выкарыстоўвалі выключна яе для сябе, знарок падтрымліваючы народную цемру. Дайшоўшыя да нас памятнікі старыны сьведчаць, што за 4000 гадоў да Хрыста тагачасныя вучоныя, а імі выключна было духавенства жрацы, ня горш разьбіраліся ў небе, як сучасныя астраномы ў век пары, электрычнасьці і радыя. Кітайскія, напрыклад, летапісі падаюць нам, што яшчэ ў 2137 г. да Хрыста царскім астраномам па прозьвішчу Хі і Хо адсеклі галавы за тое толькі, што яны запіўшы, абмыліліся ў аблічэньнях пачатку месяца (маладзік), калі якраз здарылася сонцавае зацьменьне. Гэта нам сьведчыць, што ўжо ў тыя часы магчыма была даволі значная дакладнасьць у астранамічных аблічэньнях.

Сёньня, разумеецца, навука мае магчымасьць рабіць такія аблічэньні з нявычайнай дакладнасьцю (да 0,02 сэкунды) на цэлыя сотні гадоў наперад.

Як ведама, зацьменьні сонца здараюцца толькі на маладзіку, а зацьменьні месяца толькі ў поўню. Прычынаю гэтага — кружны рух месяца навакол зямлі, а разам з ёю, ёсьць ведама, навакол сонца. Вось, калі, падчас свайго кружэньня навакол зямлі, месяц апыніцца паміж сонцам і зямлёю (тады мы маем маладзік), дык можа здарыцца сонцавае зацьменьне. Кажу, можа, бо не заўсёды бывае. Калі б арбіты*) месяца і зямлі ляжалі ў аднэй плошчы, то зразумела, што тады на маладзіку заўсёды бывала-б сонцавае зацьменьне, а ў поўню — масячнае (бо ў поўню зямля знаходзіцца паміж месяцам і сонцам). Але арбіта месяца пахілена да экліптыкі**) пад кругом прыблізна ў 5° і такім чынам перасякае яе толькі ў двох пунктах, якія называюцца вузламі; дык вось калі на маладзіку, або ў поўню месяц якраз трапіць у такі вузел—тады толькі мы можам мець сонцавае, або месячнае зацьменьне.

Зямля і месяц — целы цёмныя, самі ня сьвецяць, а сьвятло, як ведама, распаўсюджваецца просталінейна, дык калі паміж сонцам і зямлёю на простай лініі стане месяц, то ён схавае ад нас солца, закрые яго, мы будзем у ценю месяца, калі-ж паміж сонцам і месяцам на простай лініі стане зямля, то яна сабою заслоніць сонца так, што праменьні яго ня будуць падаць на месяц; месяц будзе ў ценю зямлі. Як сонцавыя, так і месячныя зацьменьні бываюць поўныя й няпоўныя (частковыя). Поўнае месячнае зацьменьне бывае тады, калі месяц трапляе або якраз у сярэдзіну зямнога ценю, што здараецца рэдка, або калі ён перасякае зямны цень хоць і вышэй, ці ніжэй цэнтральнае лініі, але так, што цалком у ім акунаецца. Трэба тут зазначыць, што радыюс зямнога ценю, на той адлежнасьці, дзе перасякае яго месяц, прыблізна ў 3 разы большы радыюса месяца, так-што калі месяц нат' перасякае цень не па цэнтральнай лініі, а крыху вышэй ці ніжэй яе, ёсьць магчымась яму акунуцца ўсё-ж цалком у цень. У прыпадку, калі месяц перасякае зямны цень настолькі далёка ад цэнтральнай лініі, што цалком не акунаецца ў ім, мы бачым тады няпоўнае (частковае) зацьменьне месяца. Як поўныя, так і частковыя зацьменьні месяца відаць адначасна ўва ўсіх мясцох зямное паўкулі, дзякуючы чаму гэтым зьявішчам некалі (пакуль ня было тэлеграфу) карысталіся для азначэньняў геаграфічнае даўжыні. У сучасны момант навука ўжо мае больш дакладныя спосабы для гэтае мэты.

Зацьменьні сонца бываюць наагул часьцей як зацьменьні месяца, але дзякуючы таму, што адлежнасьць сонца ад зямлі ў 387 разоў большая ад адлежнасьці месяца, то, зразумела, што цень, які падае на зямлю ад месяца, будзе значна вузейшы і дзеля гэтага пакрывае толькі нязначную частку паверхні зямлі. Пры найлепшых абставінах шырыня паласы поўнага ценю пры сонцавым зацьменьні выносіць ад 250 да 400 вёрст. З гэтае вось прычыны поўнае сонцавае зацьменьне бывае відаць толькі ў тых мясцох, якія ляжаць у паласе поўнага ценю, у мясцох-жа па абпал гэтае паласы бывае тады відно толькі частковае зацьменьне (няпоўная фаза). Зразумела пры гэтым, што кожнае поўнае зацьменьне як пачынаецца, так і канчаецца частковым (няпоўнаю фазаю): месяц рухаючыся паміж сонцам і зямлёю ступнёва як закрывае так і адкрывае дыск сонца.

(Канец будзе). Р. Астроўскі.

*) Арбітай называецца шлях, па якому кружацца плянэты (месяц, зямля і др.).

**) Экліптыкай называецца арбіта зямлі, гэта-знача той шлях, па якому яна кружыцца навакол сонца.

Толькі з работніцкім сьпіскам № 15 увойдзем у мястовы самаурад!

бе прыхільнікаў — ня менш і ня больш, як тры мільярды леяў (нешта падобнае да злотага)... У апошнюю навет гадзіну перад самай адстаўкай шчодры прэм'ер склікаў усіх сваіх міністраў ды іншых сваіх прыхільнікаў і „таварышоў па ўладзе“ і раздаў ім вялізарныя сумы — ў падзяку за іх верную службу яму... Пэўна-ж генарал яшчэ ня траціў тады апошняй надзеі на шчасьлівы паварот лёсу!—Апрача таго, растрачаны так сама і дыспазыцыйны фонд мін. ўнутраных спраў—некалькі мільёнаў леяў.

Але добры прэм'ер аказаўся ня толькі дбалым аб сваіх урадоўцаў. Не — ён не забыўся і аб панох паслох ды сэнатарах!—І ім ён, перад самай сваей адстаўкай, загадаў выплаціць з дзяржаўнага скарбу ўсе месячныя пэнсіі—за цэлы год наперад, — відаць, каб не рабілі новых выбараў, дый каб у разе чаго мець на сваім баку і паноў парлямантарыяў... На гэта так сама пайшло нямала мільёнаў з скарбу дзяржавы...

Публічная апінія Румыніі дамагаецца, каб новы парлямант выдзяліў камісію, якая-б высьветліла ўсе надужыцьці, зробленыя нядалым дыктатарам Румыніі, страціўшым галаву перад адстаўкай...

Цікаўна было-б запытацца, ці даведалася б гэтая суровая „публічная апінія“ аб усіх грахах адважнага генарала, калі б яму ўдаўся яго „пераварот“?! Цікаўна было запытацца ў тэй „публічнай апініі“, якую пэўна-ж у значнай меры вырабляюць ды прастаўляюць паны паслы, сэнатары, міністры і іншыя саноўнікі і ўрадоўцы, якія цяпер гучна вінавацяць ген. Авэрэску,—чаму яны ўсе тады... бралі ад яго грошы, яўна нарушаючы гэтым законы?!

Асабліваю пікантнасьць на гэтым груньце набіраюць паданыя нашай газэтай весткі аб тым, што ген. Авэрэску быў „даверанай асобай“ англійскага ўраду, дый меў вясьці „на ўсходзе“ выразную „англійскую палітыку“.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Сойм скліканы на 20-га чэрвеня.

14-га чэрвеня прыбыў у Сойм шэф кабінэту ваеннага міністра і аддаў старшыні Сойму дэкрэт п. Прэзыдэнта — аб скліканьні Сойму на надзвычайную сэсію на 20 чэрвеня. У гэтых днях мае адбыцца нарада прэм'ера з старшынёй Сойму—у справе праграмы працы гэтай сэсіі. Старшыня Сэнату яшчэ дэкрэту не атрымаў.

Павестка першага паседжаньня Сойму.

Газэты пішуць, што парадак дня першага паседжаньня Сойму 20 чэрвеня будзе зьмяшчаць адну толькі справу: справаздачу канстытуцыйнай камісіі аб прапазыцыі ППС—у справе зьмены Канстытуцыі, якая-б дала права Сойму разьвязацца самому сваей уласнай пастановай.

Як ведама, Канстытуцыя—перад яе „папраўкай“, зробленай пасьля „траўня“,— мела гэтае права (арт. 26 з гэтага і пачынаецца). „Манархізацыя“ Канстытуцыі гэтае бясспрэчнае права дэмакратычнага парляманту Рэспублікі скасавала, а цяпер ізноў — мова аб яго адбудове. Навет з звычайнымі законамі нідзе ня робіцца гэткіх частых ды бяссыстэмных новэлізацыяў, а што казаць ужо аб Канстытуцыях, гэтых Асноўных Законах, пэўная сталасьць і „нязьменнасьць“ якіх мае прынцыповы характар.

У Польшчы-ж дагэтуль усё залежыць ад асабістых „настрояў“ урадаў. — Сьпярша фактычная ўлада хацела мець у руках Сойм, дык дамагалася права ў кожны мамэнт яго разьвязаць. Пасьля, калі Сойм аказаўся супраць спадзяваньня паслушным, улада рашыла, што лепшага й ня трэба... Тады-пад пагрозай адкладу новых выбараў — лепшая частка Сойму пастанавіла вярнуць яму права самаразьвязаньня, каб не дапусьціць да даўжэйшага, чым дазваляе закон, жыцьця Сойму, праўду кажучы, за апошні год даволі бясслаўнага...

Тэрговы недахоп Польшчы за травень.

Газэты данясьлі, што за травень гандлёвы баланс Польшчы даў ізноў недахопу на 34 мільёны злотых. Няведама, толькі, якіх: залатых, ці курсавых; калі залатых, дык лічы амаль не ўдвая.

Пераход у апазыцыю і „Вызваленьня“.

„Роботнік“, друкуючы зьмест рэзалюцыяў кангрэсу „Вызваленьня“, сцьвярджае, што і гэтая партыя перастала быць партыяй, падтрымліваючай урад, ды перайшла ў апазыцыю. Рэзалюцыя „Вызваленьня“ „атакуе міністраў — абшарнікаў, падчырківае адсутнасьць працы ў кірунку дэмакратызаваньня заканадаўства, сцьвярджае рэакцыйны характар прэсавага дэкрэту, сабатаваньне ўрадам самаўрадавых законаў, спыненьне зямельнай рэформы, флірт з клерыкалізмам, анеку над Партыяй Працы, „напраўцамі“, навет манархістаў, — ды ўрэшце падчырківае „тайнасьць урадавых пляноў“. „Гэткім чынам сучасны ўрад мае зусім мала даверыя ў дэмакратыі, — тэй дэмакратыі, з якой калісьці столькі было сувязяў у асоб, што трымаюць цяпер уладу ў сваіх руках“... „Шляхі дэмакратыі і ўраду аканчальна разыйшліся“. „Распачаўся новы пэрыяд барацьбы, якая йдзе даўно. Дэмакратыя ці рэакцыя? Праца ці капітал“. „Няма сёньня ў урадзе ніводнага міністра, які-б выражаў волю працоўнай Польшчы“...

Так „апазыцыйна“ страшыць „новай барацьбой“ урад Пілсудскага—Морачэўскага — пэпэсаўскі „Роботнік“. Калі-ж пачнецца гэтая „барацьба“, якая абвяшчаецца на старонках газэты?! ..

У самаўрады выбіраюць — камуністаў...

Пасьля сэнсацыі з выбарамі ў Варшаўскую сталічную Раду, дзе за камуністаў падалі голас 60.000 выбаршчыкаў, ня меншай сэнсацыяй, якая перапалохала ўсю буржуазную прэсу, зьяўляюцца выбары ў Прушкове (пад Варшавай), дзе камуністы правялі аж 10 радных — столькі-ж, як блёк ўсіх польскіх нацыянальных партыяў. Дзеля параўнаньня цікаўна дадаць, што пэпэсы здабылі толькі... 2 мандаты, а блёк „урадавых санатараў“ — толькі адзін.

Характэрна, што гэта былі паўторныя выбары: першыя далі яшчэ ярчэйшыя вынікі і былі скасаваны.

У Касы Хворых таксама!

Толькі-што закончыліся выбары ў Влоцлаўскую Касу Хворых, на якіх камуністы здабылі аж 16 месцаў (перад тым мелі толькі 9)..., — пад той час, як пэпэсы з 10 месцаў страцілі 6, а нацыяняльныя партыі здабылі толькі 8 мандатаў (мелі 7). Усе буржуазныя партыі разам маюць менш за камуністаў, бо — толькі 14 мандатаў.

Паны „крэсавыя рэчазнаўцы“ паехалі адпачываць.

„Камісія рэчазнаўцаў у справах меншасьцаў“ распусьцілася на летнія месяцы, каб адпачыць пасьля цяжкай працы — над стварэньнем шчасьлівай долі для меншасьцяў у Польшчы...

Заграніцай.

Пратэст „старшыні Рады Бел. Народнай Рэспублікі“.

Мы падалі ў папярэднім нумары пратэст літоўскага ўраду проці каранацыі Астрабрамскай іконы Маткі Боскай—за „Каралеву Кароны Польскай“, як проці новай праявы палянізацыі Віленшчыны. Цяпер падобны-жа пратэст выслаў да Рымскага Папы і былы старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі—Крэчэўскі, які жыве ў Празе. Побач з гэтым пратэстам п. Крэчэўскі падаў скаргу Папе на пастуленьне польскага ўраду з беларускімі ксяндзамі—Гадлеўскім і Шутовічам

Заява прэз. Літвы радаваму паслу.

Прымаючы дакумэнты ад новага радавага пасла ў Коўні, прэзыдэнт Смэтона заявіў паміж іншым, што для Літвы найлепшай гарантыяй міру з яе суседзямі зьяўляюцца Трактаты 1920 і 1926 г. г., заключаныя з ССРР, асабліва тыя параграфы ў іх, якія прызнаюць Вільню Літве,

„Міжнародавая армія проці Радаў“.

З Лёндану пішуць, што там чакаюць прыезду нейкага немца Эшбэрга, які горача агітуе за ведамы плян ведамага нямецкага генарала Гофмана—аб стварэньні міжнародавай арміі, якая-б пачала вайну проці Радаў.

Ухілены замах на радавае пасольства ў Коўне.

ПАТ даведаўся з Коўны праз Гданск, быццам ковенская паліцыя выкрыла змову, што мелася зрабіць замах на радавае пасольства. Тады—на экстрэнным паседжаньні Рады Міністраў—былі прыняты сьпешныя меры, якімі замах быў ухілены.

Англія—„б'е адбой“?..

Нямецкая прэса даносіць з Жэнэвы аб зьмесьце важнай гутаркі, якую Штрэзэман меў з Чэмбэрленам—у першы дзень прыезду ў Жэнэву.

Быццам Чэмбэрлен у паразуменьні з Штрэзэманам пастанавілі напружыць усе сілы, каб не дапусьціць да далейшага завастрэньня канфлікту між Англіяй і ССРР. А дзеля гэтага трэба зьліквідаваць чым хутчэй усе спорныя справы між Францыяй і Англіяй—з аднаго боку, ды Нямеччынай — з другога...

Злучэньне англійскіх каапэратараў з работнікамі.

Вялікае ўражаньне зрабіла злучэньне англійскай партыі каапэратараў з работніцкай Партыяй Працы. Гэткім чынам Партыя Працы атрымала дадаткава значную фінансавую сілу. Спадзяюцца толькі расколу сярод каапэратараў, бо некаторыя з іх лічаць, што каапэрацыя не павінна падлягаць „манаполіі сацыялізму“.

Рэзультаты выбараў у Ірляндыі.

Агульныя выбары ў парлямант Ірляндыі далі гэткія рэзультаты: урадавая партыя атрымала 27 мандатаў, рэспубліканская—29, Партыя Працы (сацыялісты)—15, незалежныя сацыялісты („камуністы“)—8, іншыя партыі разам—14.

Гэткім чынам урадавая большасьць можа стварыцца толькі шляхам коаліцыі (супрацоўніцтва) некалькіх партыяў.

Справа збурэньня нямецкіх крэпасьцяў.

Нямецкі ўрад афіцыяльна данёс Канфэрэнцыі Паслоў у Парыжу аб заканчэньні бурэньня крэпасьцяў на граніцы з Польшчай, прадставіўшы ўсе матэрыялы, карты, пляны, фатаграфіі.

Забарона быламу кайзэру вярнуцца ў Нямеччыну.

Гіндэнбург падпісаў закон аб забароне і надалей вярнуцца ў Нямеччыну б. кайзэру Вільгэльму. Уся манархічная прэса востра нападае за гэта на прэзыдэнта.

Альбанска-югаслаўскі канфлікт.

Канфлікт між Югаславіяй і Альбаніяй, ня гледзячы на „пасрэдніцтва“ Францыі і Англіі, не зьліквідаваны, а наадварот — усё разьвіваецца. Альбанскі пасол у Белградзе атрымаў пашпарты і выехаў у Тырано. Ліга Народаў, да якой зьвярнулася сьпярша Югаславія—з скаргай на Італію, а пасьля Альбанія — з скаргай на Югаславію, сама аж дрыжыць, баючыся ўмяшацца ў канфлікт: як нічога ня зробіць, дык толькі страціць апошні аўтарытэт, якога—пасьля кітайскага скандалу—і так не асталося навет на лякарства... Югаславія яўна зброіцца, на што Італія глядзіць ня толькі спакойна, але — з здаваленьнем: Мусоліні ўжо заявіў, што, хаця Альбанія і слабейшая, але за ёй стаіць Італія, якая пэўна-ж ня дасьць яе пакрыўдзіць...

Фашысты правакуюць Югаславію.

З Белграду паведамляюць аб небясьпечнай сутычцы між югаслаўскімі і італьянскімі атрадамі на італьянска-югаслаўскай граніцы. Атрад фашыстаўскай міліцыі даў каля 50 стрэлаў у югаслаўскую пагранічную жандармэрыю. Мусоліні за ўсялякую цану хоча выклікаць вайну з Югаславіяй.

Авантуры францускіх манархістаў.

Перад гмахам свайго органу „Аксіон Франсэз“ францускія манархісты зрабілі дэманстрацыю, у часе якой некалькі асоб былі ранены, паміж іншымі — 1 вышэйшы афіцэр паліцыі і 26 паліцыянтаў. Павадыр францускіх манархістаў Леон Додэ (сын знамянітага пісьменьніка Альфонса Додэ)—арыштаваны.

Прычына крывавых сутычак манархістаў з паліцыяй—вельмі характэрная. Справа ў тым, што павадыр манархістаў Лявон Додэ, засуджаны судом на адсідку ў вастрозе за фальшывае абвіненьне нейкага шофэра ў забойстве сына Додэ, адмовіўся падпарадкавацца прысуду і засеў у рэдакцыі сваей манархічнай газэты. Перад гмахам рэдакцыі цэлае войска азброеных манархістаў зрабіла барыкады, каб бараніць свайго павадыра ад рук улады. Адбылася запраўдная бітва з жандарамі. Урэшце зьявіўся сам прэфэкт Парыжа, які гарачай прамовай угаварыў Додэ, каб той спыніў апор і ня змушаў уладу да далейшага праліцьця крыві...

Арышты сярод індускіх студэнтаў у Гаазе.

У сталіцы Галяндыі паліцыя зрабіла шмат вобыскаў і арыштаў сярод масы тут студэнтаў з галяндзкай Індыі і Палінэзіі. Быццам вобыскі выкрылі сувязь між студэнцкімі рэвалюцыйнымі арганізацыямі і Масквой. Скампраметавана быццам „адно з пасольстваў“, за якім пільна сочыць паліцыя. Словам, справа зусім падобная да лёнданскай.

Як ведама, Галяндыя мае вялізарныя калёніі, дзе пачаў разьвівацца вызвольны рух.

У Партугаліі ізноў „рэвалюцыя“.

Ня гледзячы на ўсе прынятыя меры, урад не забясьпечыў сябе ад новай „рэвалюцыі“, якая выбухла сярод войска ў раёне ракі Дуэро. Дзеля падаўленьня „рэвалюцыі“ высланы сьпешна ўрадавыя войскі.

Вялізарны пажар у румынскім порце Канстанца.

11-га чэрвеня ў румынскім порце Канстанца выбухнуў вялізарны пажар, які зьнішчыў вялізарныя запасы нафты, прыгатаваныя дзеля вывазу. Ну—ведама-ж, зараз жа падазрэньне падае на расейскіх бальшавікоў, для якіх Румынія, апроч усяго іншага, зьяўляецца найбольш небясьпечным канкурэнтам іх бакінскай нафце.

„Жаўнершчына“ ў Бразіліі.

У адным з местаў Бразіліі некалькі жаўнэраў, якіх з іх афіцэрам не дапусьцілі ў залю, дзе адбывалася вечарына, пачалі — па загаду афіцэра — страляць у скакаўшую публіку. У рэзультаце—11 забітых, 27 раненых.—Наша „крэсавая хроніка“, як ведама, рэгістравала ўжо неаднойчы падобныя выпадкі...

БРАТЫ! НЕ ЗНІШТАЖАЙЦЕ СВАЕ БЕЛАРУСКАЕ ГАЗЭТЫ; ПРАЧЫТАУШЫ, АДДАЙЦЕ СУСЕДАМ.

Сьмялей...

Сьмялей наперад ідзі, брат,
Ня бойся груганоў, —
Зьнішчай скрозь гора і разлад
І будзь, як з камянёў!
Сьмялей, сьмялей ідзі ўпярод
Праз мора, праз гару.
Вядзі працоўны ўвесь народ,
Вядзі яго к дабру!
Жыцьцё гнілое нішч ўвакруг
І новае будуй;
У грудзёх хай моцны будзе дух.
Братоў ад зла ратуй!
Сьмялей сталёвы путы рві
З нявольнікаў — рабоў!
Хай будзе роўнасьць на зямлі,
Дарма ня льецца кроў!
Сьмялей наперад ідзі, брат,
Ня бойся груганоў;
Зьнішчай скрозь гора і разлад
І будзь, як з камянёў!

Я. М.

Каука.

(*Байка*).

Каўцы думка раз прышла
З галубамі падружыцца,
Бо мана яе ўзяла
З імі хлебам пажывіцца.
Вапнай хутка ўсю сябе
Каўка змазала старанна
І жыруе ў чарадзе
З галубамі вубь ад рана.
Рада каўка: „Вот жыцьця
Ужо цяпер я прычакала“!
І ад радасьці яна
Дык аж песьню засьпявала.
Галубы-ж па песьні той
Зараз скемілі, ў чым справа
І на каўку чарадой...
Ну вайна пашла, ей — права.
Ледзьве тая уцякла
Да сваіх чуць прыляцела,
І з дакукаю яна
У чарадзе між кавак села.
Але тут ізноў бяда,
Ужо свае не апазналі,
Хоць бажылась ім яна —
Ад сябе свае прагналі.

Што вы чулі ў гэты час
Мне казаць за тым прышлося,
Што ня мала паміж нас
Белых кавак разьвялося.

Улад. Ініцкі.

ХРОНІКА.

Выбарныя мітынгі „15“. У панядзелак, 13 чэрвеня, адбыўся мітынг Аб'яднанага Работніцкага Камітэту, з якім злучыўся Беларускі Выбарны (Работніцкі) Камітэт і лявіца Поалей-Цыон. Мітынг адбыўся ў Залі Крэнгеля. Сабраўшыхся на мітынг не маглі зьмясьціць саля і калідор, а навет значная група стаяла на вуліцы, ня маючы магчымасьці ўвайсьці на сходкі. Прамаўлялі ў мовах польскай грам. Заштаўт, гр-ка д-р Сукеніцка, гр. д-р Крук і гр. Тарасаў, беларускае гр. К. Крук і жыдоўскае гр. Рынгельблюм. Каждага прамоўцу віталі воплескамі. Застала вынесена рэзалюцыя галасаваць за лісту № 15.

Усіх прамоўцаў слухалі дужа ўважна, перарываючы воплескамі. Парадак быў абразцовы, за што прадстаўнік улады дзякаваў адпавядальнай асобе, гр. Заштаўту. Кажды выходзіў з салі з разуменьнем, што адзіным запраўдным работніцкім сьпіскам зьяўляецца сьпісак № 15.

Мітынг 15-га чэрвеня так, як і папярэдні, сабраў многа слухачоў. Прамовы меліся адбыцца толькі ў мовах польскай і жыдоўскай, бо беларускаму прадстаўніку прамаўляць ня было дазволена. Парадак, як і на папярэднім, быў абразцовы. Усіх прамоўцаў слухалі з вялікай ўвагай. Аднак, у самым канцы прадстаўнік улады, ня гледзячы на пратэст усіх сабраўшыхся, разьвязаў мітынг.

Даканіліся. Як ведама, з адшчапенцаў ад разгромленай урадам НПХ (Незалежна Хлопска Партыя), паслоў Бона, Шапеля і Шакуна, утварылася так-званая „Радыкальная Хлопская Партыя Беларускіх Зямель“. Партыя гэная распачала сваю дзеяльнасьць з таго, што апублікавала ў эндэцкай газэце „Dz. Wil.“ (пад рэдакцыяй „вядомага“ Обста) вестку аб... нябывалай канфэрэнцыі з грамадаўскімі дзеячамі! Ужо гэта паказала, якую маральную вартасьць маюць тварцы гэнае партыі. Але ўсё-ж нельга было зразу сказаць, па якім палітычным шляху яна пойдзе.

Цяпер мы ўжо можам з усей пэўнасьцяй сказаць, на якую дарогу ўзьбіліся гэныя людзі. Як мы даведаліся, у склад рэдакцыі выдаванае імі часопісі ў польскай і беларускай мове („Влосьцянін“ — „Селянін“) уваходзяць.... сябры рэдакцыі ведамае ўжо польскае часопісі ў беларускай мове „Беларускі Дзень“, якую рэдагуе „былы беларус“ п. Умястоўскі ў кампаніі з другімі „былымі“ беларускімі дзеячамі!

Значыць, пажаніліся! Ну, шчасьці, божа, на новай дарозе...

Прэсавыя працэсы. Рэрактар „Беларускае Справы“ грам. Сымон Макулік за зьмяшчэньне ў № 21 сваей газэты з 10 жніўня 1926 году стацей і заметак: „13.000 польскіх асаднікаў на Усходніх Землях“, справаздачы з VIII-га Зьезду Парабкоў і стацьці „Сем га-

доў“—засуджаны Віленскім Акружным Судом па 129 ст. К.К. на 1 год вастрогу. „Беларуская Справа зачынена назаўсёды.

Той-жа суд разглядаў справу рэдактара ксяндзоўскае „Крыніцы“, Б. Туронка, вінавацячы па тэй жа 129 ст. К. К. за артыкул у справе вывазу ўладамі з Жодзішак кс. Гадлеўскага, як беларускага дзеяча. Прыгавор—3 месяцы вастрогу.

Церазьмерная кара. Усе стараньні і просьбы аб дазвол даканчыць выпускныя экзамены вучню 8 клясы Віл. Бел. Гімназіі, Салагубу, арыштаванаму ў сярэдзіне экзаменаў дзеля адбываньня вастрожнае кары за палітычную справу,—асталіся дарэмнымі. Экзамены ўжо скончылася, і хлопец, адсядзеўшы 9 месяцаў, будзе змушаны церав год здаваць усе экзамены нанова...

Нашы матурысты. Сёлета Вілен. Бел. Гімназію скончылі: поўны сямігадовы курс—16 вучняў і дадатковую восьмую клясу — 6. Радашкоўскую гімназію скончылі 22 вучні.

Прашчальная вечарына ў Віленскай Беларускай Гімназіі. У панядзелак 13-га гэтага месяца ў Віленскай Беларускай Гімназіі адбылася вечарына, пасьвячоная матурыстам гімназіі сёлетняга выпуску. Ладзілі вечарыну вучні. Згуляны былі п‘есы: „Паўлінка“—Янкі Купалы і „На папасе“ таго-ж аўтара. „Паўлінка“ ідзе ў залі Віленскай Гімназіі ўжо ня першы раз, але трэба адзначыць, што гэты раз яна прайшла бадай што найлепш. Асабліва добра былі выканаваны ролі Пранціся, Паўлінкі і маткі яе. Крыху няўмеснае было выкананьне ролі Адольфа, відаць было зашмат шаржу, які ня йшоў на карысьць. Публіка спадзявалася ад артыста, што выконаваў гэту роль, большага. Можна сказаць сьмела, што ў Вільні ёсьць добрыя задаткі да разьвіцьця добрай беларускай трупы, толькі трэба было-б згуртаваць усе лепшыя сілы, і працаваць над тэатрам сыстэматычней. Добра прайшла таксама п‘еса „На папасе“. Тут асабліва выдзялілася гульня грамадзяніна Камара. Відаць, што ў ім крыюцца не малыя артыстычныя здольнасьці, якія-б бязумоўна варта было-б пасьвяціць беларускаму тэатру. Нажаль, здаецца, грамадзянін Камар адыходзіць ад беларускага сьвецкага жыцьця і гэтым самым можа пазбаўляе будучы беларускі тэатр аднэй з лепшых сілаў. А шкада. Сымболічная п‘еска „На папасе“ выклікала вялікі ўздым у прысутных, тут яны адчулі, што п‘еса гэта зьяўляецца сапраўдным адбіткам змаганьня, якое вядзе ўвесь час Беларускі народ. Пасьля п‘есаў гімназіяльны хор пад кіраўніцтвам грамадзяніна Шырмы даў зноў некалькі новых, добра выканаваных беларускіх песьняў, а гарачыя прашчальныя дэклямацыі матурыстаў яшчэ раз падкрэсьлілі, што беларускае грамадзянства атрымала ў іх асобах новыя маладыя сілы на падтрыманьне ў барацьбе за сваю лепшую долю. Спэктакль закончыўся скокамі пад гукі духавога гімназіяльнага аркестру, якія працягнуліся да самай раніцы.

Трэба адзначыць, што віленскае беларускае грамадзянства аказала належную ўвагу сёлетняму выпуску гімназіі, бо прышло на вечар у вялікім ліку і запоўніла гімназіяльную залю.

Скольні ў Вільні дзяцей у школьным веку? Віленскі магістрат зрабіў падрахунак, скольні ў Вільні дзяцей у школьным веку, нарадзіўшыхся ў 1915—22 г. г. Агульная лічба—10.502 хлопцы і 10.054 дзяўчынкі.

Паводле нацыянальнасьці мае быць: 13.389 польскіх дзяцей, 6.032 жыдоўскіх, 837 расейскіх, 144 беларускіх, 96 літоўскіх. Думаем, аднак, што цыфры беларускіх і літоўскіх дзяцей шмат меншыя, чым запраўдныя!

Безрабоцьце ў Вільні. На 14-га чэрвеня ў Вільні лічылася 4.477 душ безработных.

Афіцыяльны курс грошы на 17 чэрвеня. Даляр—8 зл. 89 гр. Залаты рубель — 4 зл. 60 гр.

17./VI. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 8,90. Зал. р. 4,70. Чырв. 3 дал. 90 цэн.

Пісьмы у Рэдакцыю.

Замест рамонту царквы—да ў кішэнь.

Ад 1919 года парахвяльным сьвяшчэньнікам Віленскае царквы на Сьніпішках быў Васіль Беляеў, які цяпер служыць у Віленскай Мікалаеўскай царкве. Сьніпішская царква ў часе нямецкай акупацыі была занята немцамі пад электроўню, але пасьля выхаду немцаў, згодна з пісьменымі распараджэньнямі камісара Ураду на м. Вільню, яшчэ ў 1919 і 1920 г. г. перадавалася з усімі будынкамі парахвіі. Аднак-жа Беляеў з мэтаў, аб якіх мы можам толькі дагадывацца, ня прымаў ні царквы, ні іншых будынкаў. У царкве, як і раней, мясьцілася магістрацкая электроўня, а будынкі былі заняты асобамі прыватнымі. Уся гэта маемасьць нішчылася ў працягу ўсяго загадываньня Беляева парахвіяй да канца 1925 году. Калі ён быў аддалены ад парахвіі, дык царква зараз жа была прынята ад Магістрату і ў працягу паўгоду адрэмантавана.

Што-ж рабіў Беляеў увесь час заведываньня Сьнішіскай парахвіяй? Ен зьбіраў з парахвіян грошы „на рамонт царквы“, якія навет знаходзячыміся ў цяжкіх матар‘яльных варунках парахвіянамі даваліся шчодра і ахвотна, але пайшлі яны не на рамонт царквы, а ў кішэнь Беляева, бо, калі ў часе рамонту царквы патрэбавалі ад Беляева сабраных ім грошаў, дык ён ня даў ні аднаго гроша. Абураныя гэтым парахвіяне ўжо два разы падавалі пісьменныя заявы ў Кансысторыю з просьбаю, каб яна прымусіла Беляева вярнуць грошы; але і гэта не памагае, ня гледзячы на тое, што заявы пададзены ўжо даўно.

Дык што-ж нам цяпер рабіць, каму жаліцца? Мусіць прыдзецца пісаць пракурору.

Да гэтага трэба дадаць, што Беляеў вызначаны благачынным. Вось, які прыклад падае Беляеў для пад‘уладнага яму духавенства, а па нашым ня духоўным поглядам і звычаям такі прыклад завецца.... як—няхай скажа сам Беляеў і тыя, што яго пакрываюць!

Ольга Цыбовская
Аляксандар Бражынскі
М. Зімавец.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ

Як зьдзекуюцца над нам.

(Пагранічча, Вялейскі пав.).

У вёску Салонае, Даўгінаўскай воласьці, Вялейскага пав., прыслалі на пагранічную стражу паручыка Жэмброўскага, як каманданта. Гэты паручык зусім прыцясьняе жыхароў в. Салонае. Ен зусім ня хоча зьвяртаць увагі на тыя крыўды, якія нашы сяляне церпяць ад самавольства ягоных салдат, наадварот, ён яшчэ накідаецца на тых, што прыходзяць да яго з жалабамі. Так нядаўна ў грамадзяніна Кур‘яновіча салдаты сьцягнулі некалькі бярвён, якія Кур‘яновіч купіў сабе на будоўлю. Трэба адзначыць, што Кур‘яновіч селянін бедны, перад Вялікаднём ён пагарэў і цяпер хоча будавацца. Калі Кур‘яновіч пашоў жаліцца на салдат, што ўкралі ў яго бярвеньне, да паручыка Жэмброўскага—дык той ня толькі не хацеў выслухаць яго жалабы, але яшчэ абышоўся з ім страшэнна груба, выганяючы яго з памешканьня і страшучы арыштам.

У нашай вёсцы Салонай у некаторых сялян сенакосы засталіся заграніцай, дык карысьці з іх няма, а зіма ў гэтым годзе была надта даўгая, так што многія змушаны былі аддаць на корм жывёле і хлеб свой. Сяляне нашы з нецярпеньнем чакалі вясны, бо тады, думалі, можна будзе паехаць на начлег і тады коні паправяцца. Трэба сказаць, што коні нашы да таго сушлі, што ня можна было і думаць аб якойсь працы на іх на полі, пакуль не паправяцца. А тут яшчэ ганяюць правіць дарогу з вёрст 19. Дык як толькі пацяплела — сяляне нашы сталі зьбірацца ехаць на начлег. 3-га чэрвеня сабралася нас 9 чалавек: Пётра Машонскі, Пётра Камінскі, Павал Камінскі, Р. Кур‘яновіч, Марыля Камінская, Надзея Машонская, Тэкля Кур‘яновіч—павялі на начлег пасьвіць коні. Аж не пасьпелі мы папутаць коні, як падыйшлі да нас салдаты і пачалі ў нас дамагацца дазволу пасьвіць коні пасьля заходу сонца. Мы ім сказалі, што мы такога дазволу ня маем, але, што пасём далёка ад граніцы і калі і тут ня можна пасьвіць—дык паедзем тады да хаты. На гэта жаўняры сказалі, што яны прышлі нас арыштаваць, што гэта ім паручык сказаў нас арыштаваць і доўга ня думаючы павялі нас да паручыка, а коні з сабой узяць не далі. Мы сталі прасіцца ў паручыка каб ён нас пусьціў, што мы ніякага праступку не зрабілі. Але ён сказаў, што мы бандыты, што трэба было жаўнерам пастраляць нас на месцы і прыказаў адправіць нас у Мільчу і пасадзіць у арэшт, бо ў нашай вёсцы арышту няма. Калі мы сталі прасіцца, каб паручык дазволіў нам хоць перапранупца, дык ён вылаяў нас яшчэ больш і прыказаў зараз-жа вясьці ў Мільчу. Там нас пасадзілі. На другі дзень прыехаў пан паручык і прыказаў нас вясьці ў „довудзтво компаніі“ аж за 10 вёрст. І мы ў армяках і кажухах, ведама як з начлегу, і мужчыны і жанчыны змушаны былі плясьціся аж у Даўгінава, дзе зноў нас пасадзілі. Сядзелі мы да 12 гадз. ночы, а есьці нам зусім нічога ня далі. Ужо і другія суткі прайшлі, а мы нічога ў губе ня мелі. Сталі прасіцца, каб далі нам чаго зьесьці, дык шэф кампаніі даў нам на дзевяць чалавек дзьве шклянкі кавы, а хлеба сказаў, што няма. І то гэтыя дзьве шклянкі кавы чуць выпрасілі, бо шэць разоў стукалі ў дзьверы і крычалі, што паміраем з голаду. 5-га чэрвеня пагналі нас да афіцэра вывядоўца на бадане. Там прачыталі нам пратакол, напісаны паручыкам Жэмброўскім. У пратаколе гэтым было сказана, што ён злавіў нас на граніцы. Афіцэр вывядоўца адправіў нас на паліцэйскі пастарунак аж у Будславў. І толькі адгэтуль нас адправілі дамоў. А дамоў трэба было ісьці аж 38 вёрст, абдзёртым, у начлежных вопратках, галодным і мужчынам і жанчынам. Людзі, што відзелі як нас вялі 5 жаўнераў—глядзелі на нас, як на бандытаў і цікавіліся ці хутка нас будуць расстрэліваць, А нам якава было!

З Будслава вярнуліся дамоў аж на трэція суткі. Ішлі да хаты жабруючы па вёсках, бо былі і галодныя і халодныя. Але гэтага яшчэ мал“, сказалі нам, што трэба будзе яшчэ плаціць штраф. Дык вось, што робяць з нашымі сялянамі паручнікі Жэмброўскія! І пасьля ўсяго гэтага хочуць, каб мы любілі палякоў.

Пацярпеўшы.

Гдзе нашы дзеткі знаходзяць сабе школу.

(Вялейскі павет).

Было гэта 20 мая гэтага году. Іду я па вуліцы праз вёску Саковічы, Куранецкае воласьці і бачу, што пасярод вуліцы сядзіць цэлая грамадка дзетак, так па гадкоў 8 і адзін хлопец большы між імі. Гэта грамадка з вялікім напружаньнем сьціснулася каля якіхсьці кніжак і кожны з дзяцей штось чытае, бэкае сабе пад нос. Калі я падышоў бліжэй, то ўбачыў, што дзеткі гэтыя стаўпіліся каля трох кніжак, з якіх дзьве былі беларускія лемантары „Зорка“, а трэцяя кніжка „Заранка“ — часопісь для беларускіх дзетак, што выходзіць у Вільні. Мяне вельмі зьдзівіла, чаму гэтыя дзеткі тут сядзяць. Я спытаўся, што яны тут робяць, на што атрымаў адказ „Вучымся“.—„Ці-ж вы ў школу ня ходзіце“, спытаў я. „Не, кажуць, бацькі не выпраўляюць, бо там ня вучаць чытаць і пісаць, а толькі з паперы цацкі ляпіць, а пабеларуску зусім ня вучаць, дык мы за тое і ня хочам хадзіць у польскую школу. Каб была беларуская школа—пашлі-бы з вялікай ахвотай, а так дык будзем хоць тут на вуліцы вучыцца пабеларуску, але ў польскую школу ня пойдзем“.

Ах, думаю, дзеткі, і вы ня хочаце польскае школы, як і мы дарослыя, а хочаце беларускае школы. А дзеля таго, што беларускай школы няма, дык вы хоць саматугам, на вуліцы хочаце пазнаць сваё роднае беларускае слова.

Хай жывуць такія дзеці! Чэсьць бацькам, якія іх узгадавалі!

Сябра Т-ва Бел. Школы.

Культурная праца.

(Стаўпецкі павет).

2-га чэрвеня ў м. Ярэмічах, Стаўпецкага павету, дзякуючы руплівасьці мяйсцовае моладзі, быў наладжаны спэктакль-вечарына. Згуляна была з вялікім пасьпехам п‘еса „Ня розумам сьцяміў, а сэрцам“.

Пасьля выкананьня успомненай п‘есы быў прадэклямаваны верш „Родны край“ Я. Коласа, а хор выканаў некалькі беларускіх песьняў пад кіраўніцтвам рэгента В. Н. Лічка. Ня гледзячы на вялікія перашкоды, як з боку мяйсцовае польскае інтэлігенцыі і сваіх мясцовых здраднікаў, якія хочуць дасягнуць дарэмнага гультайскага хлеба, лезучы ў чужацкую скуру сілком, за панскія крошкі прадаючы сялян,—спэктакль згулялі артысты вельмі добра. Вельмі добрае ўражаньне сваею гульнёй далі артысты: Я. Буцка, Л. Пецка, П. Іолоб, Ф. Бразоўская, П. Жук, П. Раўцкі, П. Выдзерка. Прысутныя на спэктаклі былі вельмі задаволены іх гульнёй і пасылалі цэлы гром воплескаў. Спэктакль пры агульным бадзёрным настрою прысутных закончыўся скокамі. Вялікая чэсьць Вам будаўнікі беларускае культуры і барацьбіты з цемрай! Сьмела і адважна ідзіце наперад і давайце прыклад іншым вёскам.

Прысутны.

Працаваць нам вельмі цяжка.

(М. Сьвіслач, Ваўкавыскі павет).

Працаваць у нас на культурна асьветнай ніве вельмі трудна. Меліся паставіць „Апошняе спатканьне“. Падалі старасьце просьбу аб дазволе разам з працэнзураванай кніжкай, але атрымалі адмоўны адказ, у якім сказана, што нібы трэба яшчэ зацьвярдзіць гэту цэнзуру ў натаруса, ці яна згодна з арыгіналам. Два разы мы ўжо езьдзілі да старасты ў гэтай справе, але ў рэзультаце ўсё нічога.

Хацелі таксама зрабіць памінаньне дзесятых угодкаў сьмерці Максіма Багдановіча, але і з гэтага нічога ня вышла, бо староста наш ня даў дазволу і на гэта. Ня гледзячы на тое, што да абыходу дзесятых угодкаў сьмерці Багдановіча хацелі выкарыстаць матэрыялы, што былі надрукаваны, у „Родных Гонях“, якія прайшлі, вядома, праз цэнзуру, усё роўна нічога зрабіць не ўдалося. Наш староста відаць кіруецца іншымі правіламі чымся іншыя адміністрацыйныя ўрады. Мы ведаем добра, што дзесятыя ўгодкі Максіма Багдановіча абыходзілі ў Вільні і ў многіх мясцох на правінцыі ў іншых паветах, але ў нас, у Ваўкавыскім павеце нічога ня можна парадзіць, бо ў нашага старасты вельмі цяжкая рука.

З апошніх сіл стараемся ўсё-ж такі рухацца. Так на паседжаньні Управы мясцовага Гуртка Т-ва Беларускае Школы 7-га чэрвеня пастанавілі адчыніць бібліатэку-чытальню ў м. Сьвіслачы. Бібліатэка будзе мясьціцца ў парахвіяльным доме сьвіслацкага праваслаўнага прыходу — вуліца Семкевіча № 30. Загадчыкам бібліатэкі будзе грамадзянін Мацей Астапчык. Кнігі ў бібліатэцы будуць выдавацца ў нядзелі і сьвяты ад 3 гадз. да 7 вечара. Для чытаньня газэт і кніжак на месцы бібліатэка будзе адчынена што-дня.

Дык, ня гледзячы на перашкоды, усё-ж рухаемся.

Культурнік.

Усячына.

Што такое „даразны суд“.

„Даразны суд“, уведзены ў Польшчы законам 30/6 1919 г. (значыць, у часе вайны), уводзіць важныя абмяжаваньні правасуднасьці нармальных часоў.

„Даразны трыб“ пастанаўляецца тым-жа акружным судом, які з сябе выдзяляе судзьдзяў. Даразны суд ставіць на першы плян хуткасьць суда. Пачаткавае сьледзтва павінна быць скончана ў 14 дзён. Акт абвінавачаньня заменены „прапазыцыяй пракурора“. На судзе не дапускаецца цывільная позва. Прысуды даразнага суда значна вастрэйшыя, чым звычайных судоў. Шырокая магчымасьць дадзена тасаваць кару сьмерці. Няма права апэляваць у вышэйшую інстанцыю: апэляцыйнага суда для даразнага трыбу працэсу — няма. Засуджаны мае права толькі прасіць ласкі ў Прэзыдэнта Рэспублікі. Нейкай, але, ведама, у „гарачыя часы“—вельмі слабай—гарантыяй зьяўляецца варунак аднагалоснасьці прысуду. Калі гэтай аднагалоснасьці няма, тады справа пераходзіць у акружны суд і, разьбіраецца ў нармальным парадку.

Паходжаньне слова: байкот.

Слова байкот, якое часта ўжываецца, паўстала ў Ірляндыі ў другой палове XIX сталецьця. У Ірляндыі ў той час йшло змаганьне дробных фэрмэраў і арэндатараў з буйнымі зямляўласьнікамі (пераважна англійцамі), павадыром якога быў ірляндзкі дзеяч Парнэль. Справа ў тым, што дробных фэрмэраў выкідалі з зямлі за кожную драбніцу (ці за няўплату даўгоў, ці за неўспадобу і т. д.). Дык для таго, каб абараніць гэтых дробных фэрмэраў, Парнэль запрапанаваў тасаваць такую сыстэму і да таго зямляўласьніка, які выдаліў фэрмэра ці арэндатара, ні адзін ірляндзец не павінен йсьці працаваць. Інакш кажучы ізаляваць яго і пазбавіць магчымасьці нажывы, што не ў інтарэсах кожнага абшарніка. Першы з фэрмэраў, які гэтага не паслухаў, быў англійскі генерал Бойкотт, які жыў у Лёў-Мэске. Проці яго ўзбурыліся ўсе ірляндцы тае мяйсцовасьці, дык ён мусіў уцякаць у Англію. Адсюль і пачалі ўжываць слова байкот у сэнсе ізаляцыі шкоднае асобы ад грамады.

НАВАГРАДЗКАЯ

Беларуск. 8-х кл. Гімназія

прырода-матэматычнага тыпу.

Даводзіць да ведама грамадзянства, што прыймовыя экзамены вучняў на 1927—28 школьны год у-ва ўсе клясы Гімназіі адбудуцца ў наступным часе:

вясною: 22, 23 і 24 чэрвеня, восеньню: ад 1-га да 10-га верасьня.

Заявы аб дапушчэньні дзяцей да экзаменаў падаюць іх бацькі, або апякуны.

Да заявы трэба далучыць:

1) Мэтрыку аб нараджэньні;

2) Пасьведчаньне доктара аб прышчэпе воспы;

3) Дакумэнты аб папярэдняй адукацыі, калі паступаючы вучыўся ў якой школе.

Жадаючыя паступіць у 8-ю клясу, або перавясьціся з іншай гімназіі ў гэтую клясу, павінны зьвярнуцца з просьбаю: „Do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Białostockiego w Białymstoku“ аб дазволе, далучыўшы да паданьня вышэй абазначаныя дакумэнты.

Пры Гімназіі ад 8-га красавіка г. г. істнуе на кошт Ураду інтэрнат для хлапцоў і дзяўчат паасобку, на наступных варунках:

Памешканьне, апал, сьвятло, зялезная ложка, прыслуга і наагул ўся абстанова — бясплатна; пасьцель-жа і бялізна ўласная.

На ўтрыманьне бярэцца:

1) 24 кг. жытняй мукі,
2) 4 кг. пшанічнай мукі,
3) 4 кг. круп,
4) 2 кг. сала,
5) 32 кг. бульбы.

Па жаданьню бацькоў, замест прадуктаў, можа быць плата ў грашох, паводле каштоўнасьці гэтых прадуктаў.

Заняткі ў Гімназіі пачнуцца 1-га верасьня.

Дырэкцыя.

ВІЛЕНСКАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГІМНАЗІЯ

абвяшчае, што ўступныя экзамены ў канцы бягучага школьнага году адбудуцца ў днях:

у I, II, III і IV кл. — 23, 24 і 25 чэрвеня
і ў V, VI і VII кл. — 27 і 28 чэрвеня.

Пісьменныя заявы прымаюцца ў канцэлярыі Гімназіі штодня ад 8 да 2 гадзіны.

Да заявы трэба далучыць: 1) мэтрыку аб нараджэньні вучня; 2) пасьведчаньне аб адукацыі і 3) пасьведчаньне аб прышчэпе воспы.

ДЫРЭКЦЫЯ.

Рэдактар-Выдавец: М. Гічан.

Bibljoteka w Wilnie im. Wróblewskich

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.